

ROMKONCILIETS SLUTFACIT

Av legationsrådet WIESLAW PATEK

Det är svårt att profetera om en händelse i vår egen tid är »historisk» eller inte, men mycket talar för att Romkonciliet kan få stor betydelse för framtiden. Kyrkomötet i Rom 1962—65 är det första fullbordade sedan Tridentkonciliet 1545—63. Då gjorde man upp räkningen med protestanterna, medan strävandena 400 år senare gått ut på att överbrygga de tidigare motsättningarna. Samarbetet och närmandet mellan de olika kyrkorna är utan tvivel ett av de mest hoppningivande tecknen i världen för närvarande. Legationsrådet Wieslaw Patek sammanfattar i denna artikel resultatet av Romkonciliet.

ning, medan verkliga historiska processer oftast försiggår »under ytan», nästan obemärkt. Utan tvivel kan detta sägas om slutresultatet av »Vatikan II» — det första fullbordade kyrkomötet sedan Tridentkonciliet (1545—63). I Trident gjordes »räkningen upp» med protestanterna, medan man under de tre åren 1962—65 hela tiden försökte komma över gamla skiljeliner som fortfarande delar katoliker och övriga kristna. I stället för »kättare» kallades protestanterna redan vid konciliets öppnande av Johannes XXIII för »separerade bröder», medan de vid den fjärde och sista sessionen tilltalades helt enkelt »våra bröder». Och den kyrkliga karaktären av deras samfund erkändes också slutligen av Vatikanen.

I somras avlade kardinal Bea, chef för konciliets speciella sekretariat för andra kristna religioner, ett första besök hos styrelsen för kyrkornas världsråd, vilket i sin tur hade egna observatörer på Vatikanconciliet. I världsrådets tidigare kongress i Indien deltog för första gången observatörer för katolska kyrkan. Varje vecka samlades »fäderna» — som konciliemed-

Det är ofta svårt att avgöra om vad som händer är av bestående eller övergående betydelse. I vår tid förklaras många händelser som »historiska» för att kort efteråt falla i fullständig glömska. Framför allt totalitära regimer använder med förkärlek denna beteck-

lemmarna kallades — tillsammans med sina ortodoxa och protestantiska gäster för ett informellt åsiktsutbyte. Båda sidor noterade efteråt uppmuntrande resultat, vilka i viss mån återspeglats senare i konciliatedeklarationer, bl. a. om uppenbarelsens källor som under lång tid utgjort en stötesten med protestanterna. Katolsk-protestantiska sammanträffanden pågår i fortsättningen på högsta nivå liksom på det lokala planet. I Frankrike, som när det gäller nya idéer och impulser på nytt befinner sig bland de främsta länderna i världen, har man hunnit så långt på ekumenikens område att katolska och »hugenottska» präster predikade i varandras kyrkor då och då. Historiskt och teologiskt sett är meningsskiljaktigheterna mellan den engelska och katolska kyrkan inte så stora. Ärkebiskopen av Canterburys besök hos påven har jämnat vägen, och hans företrädare doktor Luis Fishers närmande till katolicismen har bevisat att det verkliga motståndet mellan de två kyrkorna är mindre än man trott.

I slutet av fjolåret träffades representanter för konciliets sekretariat för icke-troende, som leds av den österrikiske kardinalen König, och för den internationella humanistiska och etiska unionen. Det första mötet av detta slag ägde rum i våras i Utrecht i Holland och man överenskom då om fortsatta kontakter. Icke-troende i Västerlandet förstår nyttan av en sådan

dialog, vilket däremot inte representerar för den kämpande statsateismen bakom järnridån gör. Vissa yttranden, som fälldes i kärlekens tecken till hela mänskligheten av Johannes XXIII, togs av dessa stater ledare som intäkt för ett fullständigt godkännande av deras regimer. Oavsett att en speciell petition undertecknats av 500 konciliäder har trots allt kommunismen inte ens omnämnts i deklarationen om religionsfriheten. Den har endast betraktats som en gudsförnekande lära. Korståg mot Sovjet planeras inte av Vatikanen, som i vår epok begränsar sin verksamhet till den rent andliga sfären.

De icke-kristna

Katolska kyrkans förhållande till de stora icke-kristna religionerna regleras i dag av ett särskilt konciliatedekret. Dess första del ägnas åt judarna. I motsats till den utbredda meningen var inte Gudsmordet huvudanklagelsen utan att de inte kände igen Kristus trots att de var i besittning av löftena och profetian. Under korstågens tid tilltog genom muselmanernas påverkan den fientliga inställningen mot judendomen. Sedan 1100-talet är påvestolen och biskoparna den enda makt i Västeuropa som inter- venerat till judarnas skydd under »ghettoriseringen», främst genom bullan Sicut Judaeis 1119, förnyad vid flera tillfällen. Påvarna, framför allt Gregorius den store, motsatte sig bestämt allt våld mot det

judiska folket och speciellt då tvångsdopet. Religiös förföljelse under medeltiden var förstås inte rasbetingade, trots att det efteråt åbe-ropades av Hitlers rasteoretiker.

Muselmanerna betraktas av katolska kyrkan med uppskattning eftersom de tror på den ende Guden, himlens och jordens skapare, erkänner Jesus som profet och stundom åkallar Maria i sina hjärtan. Hinduismen prisas i dekretet för sin skarpsinniga filosofi för- enad med djup meditation och bud- dismen för den fullkomliga be- frielse eller högsta upplysning som den lär människorna. Även många andra religioner bevarar ett stänk av sanning och försöker på bästa sätt möta människohjärtats oro. Katolska kyrkan skall dock oupp- hörligt förkunna Kristus som — enligt Joh. 14:6 — är den enda »vägen, sanningen och livet».

Större förståelse för dessa icke- kristna religioner har i viss mån vunnits tack vare konciliets initia- tivtagare Johannes XXIII:s långva- riga vistelse i orienten. Särskilt gäller det ovannämnda berörings- punkter med kristendomen. Icke mindre viktig var hans kontakt

med 22 katolska orientaliska riter. Det har förberett ett närmande till de ortodoxa. Deras traditionella överhuvud (formellt sett är han en- dast »primus inter pares»), Kon- stantinopelpatriarken Atenagoras samarbetsvilja är allmänt känd och den kom bäst till uttryck under hans sammanträffande med Paulus VI 1963 i Jerusalem. Många presti- gefrågor undanröjdes och flera missförstånd avklarades och på konciliets näst sista dag den 7 de- cember 1965 återkallades både i Konstantinopel och i Rom de nära 1 000 år gamla ömsesidiga bann- lysningarna.

Bannlysningen upphävd

Ingen kristen kyrka vill i dag bannlysa eller tillintetgöra de and- ra, tvärtom — var och en förstår vad ett ömsesidigt närmande och samarbete betyder för hela mänsk- ligheten. De 600 miljoner katoli- ker, som f. n. numerärt sett bildar världens största religion, har en viktig roll att spela i detta sam- manhang. Vi bör kanske litet när- mare bekanta oss med deras nya inställning till oss och »andra Guds barn» i världen.